

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ
พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงาน
นอกระบบ

เหตุผล

โดยที่สภาพการณ์ในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้รูปแบบการจ้างงานเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย และแรงงานในระบบมีแนวโน้มออกไปเป็นแรงงานนอกระบบมากขึ้น แต่ขณะเดียวกันยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่จะให้การส่งเสริม การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการคุ้มครองแรงงานนอกระบบเป็นการเฉพาะ ทำให้แรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกำลังแรงงานกลุ่มใหญ่ของประเทศและเป็นกำลังสำคัญที่มีส่วนสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงานหรือการประกอบอาชีพ ความปลอดภัยในการทำงาน หลักประกันทางสังคม ตลอดจนการรวมกลุ่ม รวมตัว ในการจัดตั้งองค์กรเพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้เกิดความเป็นธรรมในการจ้างงาน ดังนั้น เพื่อให้แรงงานนอกระบบได้รับการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการคุ้มครองสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ
พ.ศ.

.....
.....
.....

.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและ
คุ้มครองแรงงานนอกระบบ

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ
ของบุคคลซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๐ ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้
เพื่อให้แรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกำลังแรงงานกลุ่มใหญ่ของประเทศและเป็นกำลังสำคัญที่มีส่วนสร้าง
ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงานหรือการประกอบอาชีพ
ความปลอดภัยในการทำงาน หลักประกันทางสังคม ตลอดจนการรวมกลุ่ม รวมตัว ในการจัดตั้งองค์กร
เพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้เกิดความเป็นธรรมในการทำงาน ซึ่งการตราพระราชบัญญัตินี้สอดคล้องกับ
เงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

.....
.....
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต
และคุ้มครองแรงงานนอกระบบ พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วัน
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้
“แรงงานนอกระบบ” หมายความว่า คนงานสัญชาติไทยที่มีอายุตั้งแต่สิบห้าปี
บริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งไม่ได้เป็นลูกจ้างตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน หรือไม่ได้เป็นผู้ประกันตน
ตามมาตรา ๓๓ แห่งกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม รวมถึงผู้ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด แต่มิให้
หมายความรวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐและของรัฐวิสาหกิจซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมาย
“กลุ่มแรงงานนอกระบบ” หมายความว่า แรงงานนอกระบบที่รวมกลุ่มกันตามลักษณะ
อาชีพและได้ขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้

“องค์กรแรงงานนอกระบบ” หมายความว่า กลุ่มแรงงานนอกระบบตั้งแต่สิบห้ากลุ่มขึ้นไป ที่รวมตัวกันจัดตั้งองค์กรและที่ได้ขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้

“ผู้จ้างทำงาน” หมายความว่า ผู้ซึ่งตกลงให้แรงงานนอกระบบดำเนินงานทั้งหมดหรือ แต่บางส่วนองงานใดเพื่อประโยชน์แก่ตนโดยจ่ายสินจ้างจากการทำงานที่ทำนั้น และให้หมายความรวมถึง ผู้ยอมให้บุคคลอื่นดำเนินงานทั้งหมดหรือแต่บางส่วนองงานใดเพื่อแบ่งปันผลประโยชน์กัน

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงาน นอกระบบ

“คณะกรรมการบริหารกองทุน” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการ พัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ

“เงินค่าสมาชิก” หมายความว่า เงินที่แรงงานนอกระบบได้จ่ายเป็นค่าสมาชิกเข้ากองทุน

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและ คุ้มครองแรงงานนอกระบบแห่งชาติ

“พนักงานตรวจแรงงานนอกระบบ” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการ ตามพระราชบัญญัตินี้

“ปลัดกระทรวง” หมายความว่า ปลัดกระทรวงแรงงาน

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบ ก้อออกกฎกระทรวง ประกาศ และระเบียบ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

การแต่งตั้งพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบ จะกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่และ เงื่อนไขในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยก็ได้

กฎกระทรวง ประกาศ และระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้ บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๕ แรงงานนอกระบบที่ทำสัญญาหรือทำการตกลงเกี่ยวกับสิทธิหรือประโยชน์กับ บุคคลโดยยอมได้รับความคุ้มครองตามสัญญาหรือข้อตกลงนั้น

สิทธิหรือประโยชน์ที่แรงงานนอกระบบได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอื่น ไม่เป็นการ ตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่จะได้รับการส่งเสริม การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการคุ้มครองตามที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ แรงงานนอกระบบมีสิทธิเข้าถึงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต และได้รับการคุ้มครองสภาพการทำงานที่ดี มีความปลอดภัยในการทำงาน โดยต้องไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ

โดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศสภาพ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมือง

มาตรา ๗ การส่งเสริม การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการคุ้มครองแรงงานนอกระบบ จะต้องคำนึงถึงหลักการ ดังต่อไปนี้

(๑) การมีส่วนร่วมของแรงงานนอกระบบ กลุ่มแรงงานนอกระบบ องค์กรแรงงานนอกระบบ สถานประกอบการกิจการ ผู้ประกอบการ องค์กรนายจ้าง องค์กรลูกจ้าง องค์กรพัฒนาเอกชน ประชาสังคม ภาครัฐ หรือภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(๒) การรวมกลุ่ม รวมตัวจัดตั้งองค์กรแรงงานนอกระบบ เพื่อส่งเสริมและพัฒนา สิทธิประโยชน์ ความคุ้มครองสร้างอำนาจต่อรองเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการจ้างทำงาน และพัฒนา ทักษะอาชีพของแรงงานนอกระบบที่มีประโยชน์ร่วมกัน

(๓) การส่งเสริม พัฒนาทักษะ ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการประกอบ อาชีพ สร้างรายได้

(๔) การส่งเสริม คุ้มครอง และพัฒนาให้แรงงานนอกระบบมีหลักประกันทางสังคม มีความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีสุขภาวะและคุณภาพชีวิตที่ดี

(๕) การได้รับและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ ชีวิตแรงงานนอกระบบ

มาตรา ๘ บรรดาคดีที่เกิดจากข้อพิพาทระหว่างผู้จ้างทำงานกับแรงงานนอกระบบหรือ ทายาท หรือเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแรงงาน

หมวด ๒

การส่งเสริม การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการคุ้มครองแรงงานนอกระบบ

มาตรา ๙ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การส่งเสริมการมีงานทำหรือการพัฒนาฝีมือแรงงาน ของแรงงานนอกระบบ

การออกประกาศตามวรรคหนึ่งอาจประกาศกำหนดตามลักษณะงาน ประเภท กลุ่มอาชีพ หรือสภาพการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบก็ได้

มาตรา ๑๐ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการประกันสังคมมีอำนาจออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ และ สนับสนุนการดำเนินการสร้างหลักประกันทางสังคมให้กับแรงงานนอกระบบ กลุ่มแรงงานนอกระบบ และ องค์กรแรงงานนอกระบบ

มาตรา ๑๑ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองแรงงานนอกระบบบางกลุ่มหรือบางประเภท ซึ่งมีการจ้างทำงานหรือให้บริการระหว่างแรงงานนอกระบบกับผู้จ้างทำงาน ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออก กฎกระทรวงกำหนดสภาพการทำงาน ค่าตอบแทน หรือสิทธิประโยชน์อื่น ๆ รวมทั้งรูปแบบหรือเงื่อนไขในการ ทำสัญญา โดยผู้จ้างทำงานต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนด

มาตรา ๑๒ เพื่อประโยชน์ในการได้รับสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้ แรงงานนอกระบบ มีสิทธิยื่นขอขึ้นทะเบียน โดยในเขตกรุงเทพมหานครให้ยื่นต่อสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน และ ส่วนภูมิภาคให้ยื่นต่อสำนักงานแรงงานจังหวัด ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่ ปลัดกระทรวงประกาศกำหนด

ในการรับขึ้นทะเบียนตามวรรคหนึ่งให้สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานหรือสำนักงาน แรงงานจังหวัดแล้วแต่กรณี ดำเนินการสำรวจความต้องการของแรงงานนอกระบบที่ขึ้นทะเบียน เพื่อให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาตามความต้องการของแรงงานนอกระบบนั้น เมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเป็นประการใดแล้ว ให้รายงานต่อกระทรวงแรงงาน เพื่อนำข้อมูล ไปประมวลผลจัดทำรายงานประจำปีต่อไป

มาตรา ๑๓ เพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงาน นอกระบบ ให้แรงงานนอกระบบตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป มีสิทธิยื่นขอขึ้นทะเบียนรวมกลุ่มแรงงานนอกระบบ ตามลักษณะของอาชีพ โดยกรุงเทพมหานครให้ยื่นต่อสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน และส่วนภูมิภาค ให้ยื่นต่อสำนักงานแรงงานจังหวัดที่แรงงานนอกระบบมีภูมิลำเนาหรือที่ประกอบอาชีพอยู่ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่ปลัดกระทรวงประกาศกำหนด

มาตรา ๑๔ กลุ่มแรงงานนอกระบบตามมาตรา ๑๓ ตั้งแต่สิบห้ากลุ่มขึ้นไปมีสิทธิ รวมตัวกันจัดตั้งองค์กรแรงงานนอกระบบได้ ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่ รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๑๕ องค์กรแรงงานนอกระบบมีสิทธิ ดังนี้

(๑) เสนอแนะความคิดเห็นต่อคณะกรรมการพิจารณาเพื่อให้หน่วยงานของรัฐ จัดให้มีการ ส่งเสริมและพัฒนาการประกอบอาชีพ การส่งเสริมการทำงาน การเข้าถึงแหล่งเงินทุน รวมถึง สิทธิประโยชน์ด้านอื่น ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

(๒) เข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ สวัสดิการ และบริการทางสังคม

(๓) เสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาเพื่อให้หน่วยงานของรัฐหรือภาคเอกชน หรือ ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องพิจารณาให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของแรงงานนอกระบบ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

(๔) สิทธิในการเสนอชื่อผู้แทนเป็นกรรมการตามมาตรา ๑๙ (๖)

(๕) สิทธิอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือ กฎหมายอื่นกำหนดไว้

มาตรา ๑๖ กรณีตามมาตรา ๑๕ (๓) หากคณะกรรมการมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐหรือ ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคมพิจารณารับไปดำเนินการ ให้หน่วยงานดังกล่าวรายงานความคืบหน้า และผลการดำเนินการให้คณะกรรมการทราบต่อไป

มาตรา ๑๗ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ประกาศ หรือระเบียบ แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติตามมาตรา ๑๕ (๓) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติ ท้องถิ่น ประกาศ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง นำไปดำเนินการและรายงานให้คณะกรรมการทราบต่อไป

กรณีตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจัดทำแผนงาน โครงการ เพื่อจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบก็ได้

มาตรา ๑๘ ให้หน่วยงานของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องใดมีหน้าที่ ให้การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบตามอำนาจหน้าที่นั้น

หมวด ๓

คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบแห่งชาติ

มาตรา ๑๙ ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงาน นอกระบบแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “คนช.” ประกอบด้วย

(๑) นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน กรรมการ

(๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน เป็นรองประธานกรรมการ

(๓) ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงคมนาคม ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงแรงงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม อธิบดีกรมการจัดหางาน อธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน อธิบดีกรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ สังคมแห่งชาติ เลขาธิการสำนักงานประกันสังคม และปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

(๔) ผู้แทนสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการ กองทุนการออมแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) และผู้แทน สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นกรรมการ

(๕) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านกฎหมาย และด้านแรงงาน จำนวนสามคน ด้านละหนึ่งคน

(๖) กรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้แทนองค์กรแรงงานนอกระบบ จำนวนสามคน ตามระเบียบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

(๗) ผู้แทนหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และ ผู้แทนสภาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ

ให้รองปลัดกระทรวงแรงงานที่ได้รับมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ และ ให้ปลัดกระทรวงแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ การแต่งตั้งกรรมการตาม (๕) และ (๖) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรี ประกาศกำหนด ในกรณีที่ไม่มีกรรมการตาม (๕) หรือ (๖) หรือมีไม่ครบไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเพียงเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๒๐ กรรมการตามมาตรา ๑๙ (๕) และ(๖) มีวาระการดำรงตำแหน่ง คราวละสามปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินกว่าสองวาระติดต่อกันไม่ได้

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการตามมาตรา ๑๙ (๕) และ (๖) ขึ้นใหม่ ให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งเข้ารับหน้าที่

เมื่อกรรมการเดิมจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการประเภทเดียวกันแทนก่อนวันครบวาระไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน

ในกรณีที่กรรมการตามวรรคหนึ่งพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้ดำเนินการแต่งตั้งหรือเลือกกรรมการประเภทเดียวกันแทนภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งกรรมการว่างลง และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลือของกรรมการซึ่งตนแทน

ในกรณีที่วาระของกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระเหลืออยู่ไม่ถึงเก้าสิบวัน จะไม่ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่เหลืออยู่

มาตรา ๒๑ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการตามมาตรา ๑๙ (๕) และ (๖) พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) รัฐมนตรีให้ออก เพราะมีความประพฤติเสื่อมเสีย บกพร่อง ไม่สุจริตต่อหน้าที่ หรือเพราะขาดประชุมสามครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุอันสมควร
- (๔) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๕) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๒๒ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุม หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการทำหน้าที่แทน ถ้ารองประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่แทน

มติของคณะกรรมการให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๒๓ ให้คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ
- (๒) เสนอแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง กฎหมาย กฎกระทรวง หรือประกาศ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบต่อคณะรัฐมนตรี
- (๓) ออกประกาศตามพระราชบัญญัตินี้
- (๔) กำหนดมาตรฐานด้านสภาพการทำงาน การประกอบอาชีพ และมาตรฐานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตามลักษณะงาน ประเภท กลุ่มอาชีพ หรือสภาพการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบแต่ละอาชีพ

(๕) รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต และคุ้มครองแรงงานนอกระบบ และเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และเผยแพร่ต่อสาธารณชน

(๖) กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และเร่งรัดการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๗) ให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ไขปัญหาคือข้อขัดข้องในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบแก่หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของเอกชน

(๘) รายงานคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติให้ยับยั้งการดำเนินการของหน่วยงานใดที่ไม่เป็นไปตามนโยบายและแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ

(๙) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา ๒๔ ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบจังหวัด ประกอบด้วย

(๑) ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานอนุกรรมการ

(๒) เกษตรและสหกรณ์จังหวัด จัดหางานจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด ประกันสังคมจังหวัด ผู้อำนวยการสถาบันหรือสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด พัฒนาการจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด เป็นอนุกรรมการโดยตำแหน่ง

(๓) ผู้แทนหอการค้าจังหวัด ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมจังหวัด และผู้แทนสภาเกษตรกรจังหวัด เป็นอนุกรรมการ

(๔) อนุกรรมการซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากผู้แทนกลุ่มแรงงานนอกระบบหรือผู้แทนองค์กรแรงงานนอกระบบจำนวนสี่คน

ให้แรงงานจังหวัดเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ และให้ข้าราชการในสำนักงานแรงงานจังหวัดจำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ในกรณีที่ไม่มีอนุกรรมการตาม (๔) หรือมีไม่ครบไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้คณะอนุกรรมการประกอบด้วยอนุกรรมการเพียงเท่าที่มีอยู่

การแต่งตั้งอนุกรรมการตาม (๔) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๒๕ ให้คณะอนุกรรมการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบจังหวัดมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการในการส่งเสริม คุ้มครอง และพัฒนาแรงงานนอกระบบของจังหวัด รวมทั้งนโยบายที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน

(๒) ขับเคลื่อน กำกับ ติดตาม และแก้ไขประเด็นปัญหาที่สำคัญด้านแรงงานนอกระบบของจังหวัด

(๓) เสนอประเด็นปัญหา เสนอแนะแนวทาง และรายงานผลการดำเนินงาน ด้านแรงงานนอกระบบของจังหวัด ต่อคณะกรรมการ

(๔) แต่งตั้งคณะทำงาน หรือมอบหมายเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการกิจของอนุกรรมการ หรือเชิญหน่วยงาน องค์กร บุคคลที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุมได้ตามความเหมาะสม

(๕) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๒๖ ให้นำความในมาตรา ๒๐ มาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๒ มาใช้บังคับ กับการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และการประชุมของคณะอนุกรรมการส่งเสริมการพัฒนา คุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบจังหวัดตามมาตรา ๒๔ โดยอนุโลม

มาตรา ๒๗ ให้สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของ คณะกรรมการ โดยให้มีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานเลขานุการและงานธุรการทั่วไปของคณะกรรมการ

(๒) ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายหรือแผนปฏิบัติการ และจัดให้มีระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

(๓) เป็นศูนย์กลางในการประสานงานและบูรณาการความร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจัดระบบงาน กำกับ ติดตามการดำเนินการของ ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงแรงงาน เพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) ประสานและสนับสนุนการทำงานร่วมกับเครือข่ายแรงงานนอกระบบ

(๕) ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ให้สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานจัดสรรงบประมาณและบุคลากรให้เพียงพอและ เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๒๘ ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สำนักงานแรงงานจังหวัดเป็น ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบในเขตพื้นที่จังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวง แรงงาน เป็นศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และ ให้มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งอำนวยความสะดวกและประสานงานหน่วยงาน กลุ่มองค์กร และภาคประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม คุ้มครอง และพัฒนาแรงงานนอกระบบ ตลอดจนสร้างและขยาย เครือข่ายการคุ้มครองแรงงานนอกระบบ

(๒) จัดทำทะเบียนข้อมูลแรงงานนอกระบบและเครือข่ายในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

(๓) ให้บริการข้อมูลข่าวสาร สร้างความรู้ความเข้าใจ ให้คำปรึกษาและแนะนำ เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีงานทำ การพัฒนาสมรรถนะด้านอาชีพ มาตรฐานสภาพการทำงาน มาตรฐาน ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานหรือการประกอบอาชีพ และส่งเสริม สนับสนุนและขยายความคุ้มครองประกันสังคมแก่แรงงานนอกระบบ

(๔) รับเรื่องร้องทุกข์ ร้องเรียนของแรงงานนอกระบบ ประมวลข้อมูล และส่งต่อให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาให้การช่วยเหลือ

(๕) ติดตามผลการดำเนินงาน สรุปผล และรายงานผลต่อคณะกรรมการ หรือ คณะอนุกรรมการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบจังหวัด แล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๙ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ ให้อาสาสมัครแรงงาน ซึ่งกระทรวงแรงงานแต่งตั้งเป็นเครือข่ายในพื้นที่ และในกรุงเทพมหานคร ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบในเขตพื้นที่จังหวัด และในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี

หมวด ๔

กองทุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ

มาตรา ๓๐ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่ง เรียกว่า “กองทุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ” ในสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน กระทรวงแรงงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการคุ้มครองแรงงานนอกระบบ

มาตรา ๓๑ ให้กองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

(๑) เงินที่โอนมาจากกองทุนเพื่อผู้รับงานไปทำที่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๕ และดำเนินการบริหารกองทุนตามระเบียบกรมการจัดหางานว่าด้วยการบริหารกองทุนเพื่อผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๙

(๒) เงินทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้

(๓) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

(๔) เงินค่าปรับที่ได้รับจากการลงโทษผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) เงินค่าสมาชิก

(๖) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรืออุทิศให้

(๗) เงินที่ได้รับจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

(๘) ดอกผลและผลประโยชน์ที่เกิดจากกองทุน

(๙) เงินที่ได้จากการขายทรัพย์สินของกองทุนหรือที่ได้จากการจัดหารายได้

(๑๐) เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนหรือที่กองทุนได้รับจัดสรรจากกฎหมายอื่น

(๑๑) เงินหรือทรัพย์สินอื่นใดที่กองทุนได้รับไม่ว่ากรณีใด

เงินและดอกผลที่กองทุนได้รับตาม (๔) ถึง (๑๑) ไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังเป็นรายได้

แผ่นดิน

มาตรา ๓๒ เงินของกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

(๑) การรณรงค์ส่งเสริม คุ้มครอง และพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ ทั้งนี้ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารกองทุน

(๒) ช่วยเหลือและอุดหนุนกลุ่มแรงงานนอกระบบ หรือองค์กรแรงงานนอกระบบที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ที่เสนอโครงการหรือแผนงานในการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

(๓) ว่าจ้างสมาคม มูลนิธิ องค์กรเอกชน หรือนิติบุคคล เพื่อดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

(๔) การบริหารกองทุน

(๕) ค่าเบี้ยประชุมและประโยชน์ตอบแทนอื่นของคณะกรรมการบริหารกองทุนและคณะอนุกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๓๖ ทั้งนี้ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

(๖) สนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานตามความเหมาะสมเป็นรายปี

(๗) ให้แรงงานนอกระบบกู้ยืมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพ

(๘) เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดให้มีสิทธิประโยชน์อื่นใดแก่แรงงานนอกระบบตามที่คณะกรรมการบริหารกองทุนประกาศกำหนด

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบริหารกองทุนกำหนด

ในการที่แรงงานนอกระบบจะได้รับสิทธิประโยชน์ตาม (๗) และ (๘) อาจกำหนดให้แรงงานนอกระบบจ่ายเงินค่าสมาชิกเข้ากองทุนเป็นรายปีได้ด้วยก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ต้องไม่เกินสามร้อยหกสิบบาทต่อปี

มาตรา ๓๓ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ” ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงแรงงาน เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน ผู้แทนสำนักงบประมาณ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินสามคนซึ่งประธานกรรมการแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลังจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ ด้านการเงิน เศรษฐศาสตร์ การลงทุน กฎหมาย หรือด้านแรงงานตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารทุนหมุนเวียน เป็นกรรมการ

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารกองทุน สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการบริหารกองทุนอาจแต่งตั้งข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน จำนวนไม่เกินสองคนเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๓๔ ให้นำมาตรา ๒๐ มาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๒ มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และการประชุมของคณะกรรมการบริหารกองทุนโดยอนุโลม

มาตรา ๓๕ ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ กำกับดูแลการบริหารจัดการ และติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

(๓) พิจารณาอนุมัติแผนการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ

(๔) พิจารณาอนุมัติจัดสรรเงินของกองทุนเพื่อใช้จ่ายหรือว่าจ้างตามวัตถุประสงค์ของกองทุนตามมาตรา ๓๒

(๕) พิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน อนุมัติโครงการ กำหนดวงเงินและรายการค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบตามที่คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบจังหวัดหรือคณะอนุกรรมการอื่นเสนอ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(๖) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การใช้จ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การตัดหนี้เป็นสูญ การจัดหาผลประโยชน์ และการตรวจสอบภายในของกองทุน โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

(๗) ออกระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายเงินของกองทุน เพื่อใช้ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนและการเบิกจ่ายเงินตรงในการดำเนินการดังกล่าว

(๘) กำหนดข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคล การพัสดุ ตลอดจนการกำหนดค่าตอบแทนสิทธิประโยชน์หรือสวัสดิการต่าง ๆ ของผู้บริหาร พนักงาน และลูกจ้างของกองทุน

การดำเนินการตาม (๕) คณะกรรมการบริหารกองทุนอาจมอบหมายให้คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่งแทนได้

มาตรา ๓๖ คณะกรรมการบริหารกองทุนมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการบริหารกองทุนมอบหมายได้

การประชุมคณะอนุกรรมการตามวรรคหนึ่งให้นำมาตรา ๒๒ มาบังคับใช้โดยอนุโลม

มาตรา ๓๗ ให้จัดตั้งสำนักงานบริหารกองทุน เป็นหน่วยงานภายในสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการบริหารกองทุน และจัดทำบัญชีของกองทุนให้เป็นไปตามระบบการบัญชีอย่างถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป และให้ส่งผู้สอบบัญชีภายในหกสิบวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณตามกฎหมายว่าด้วยการงบประมาณ

มาตรา ๓๘ ให้ประธานกรรมการบริหารกองทุนแต่งตั้งข้าราชการสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานประเภทอำนวยการระดับต้นขึ้นไป จำนวนหนึ่งคนเป็นผู้อำนวยการสำนักงานบริหารกองทุน ทำหน้าที่บริหารกองทุน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน โดยให้คำนึงถึงลักษณะการดำเนินงานของกองทุน ความรับผิดชอบ ความประหยัด และความคุ้มค่า ทั้งนี้ ตามมาตรฐานที่คณะกรรมการนโยบายการบริหารทุนหมุนเวียนกำหนด

มาตรา ๓๙ ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือผู้สอบบัญชีอิสระที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินให้ความเห็นชอบเป็นผู้สอบบัญชีของกองทุน

มาตรา ๔๐ ให้ผู้สอบบัญชีรายงานผลการสอบบัญชีต่อคณะกรรมการบริหารกองทุน เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ และให้สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานเผยแพร่งบการเงินที่ผู้สอบบัญชีรับรองแล้วภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีรับทราบ

หมวด ๕

การยื่นคำร้องและการพิจารณาคำร้อง

มาตรา ๔๑ ในกรณีที่มีการว่าจ้างแรงงานนอกระบบและผู้จ้างทำงานไม่จ่ายเงิน หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้แก่แรงงานนอกระบบ โดยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ แรงงานนอกระบบอาจยื่นคำร้องต่อพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบแห่งท้องที่ที่แรงงานนอกระบบอยู่หรือที่ผู้จ้างทำงานมีภูมิลำเนาอยู่ตามแบบที่ปลัดกระทรวงประกาศกำหนด หากแรงงานนอกระบบถึงแก่ความตายก่อนการยื่นคำร้องหรือระหว่างการพิจารณาคำร้องให้ทายาทของผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบหรือดำเนินการต่อไปตามหมวดนี้

มาตรา ๔๒ เมื่อมีการยื่นคำร้องตามมาตรา ๔๑ ให้พนักงานตรวจแรงงานนอกระบบสอบสวนข้อเท็จจริงและมีคำสั่งภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้อง

ในกรณีที่มีความจำเป็นไม่อาจมีคำสั่งภายในเวลาตามวรรคหนึ่งได้ ให้พนักงานตรวจแรงงานนอกระบบขอขยายเวลาต่อปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายพร้อมด้วย

เหตุผล และปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายอาจพิจารณาอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควร แต่ต้องมีระยะเวลาไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดตามวรรคหนึ่ง

เมื่อพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบสอบสวนคำร้องตามมาตรา ๔๑ แล้วปรากฏว่าแรงงานนอกระบบหรือทายาทมีสิทธิได้รับเงินหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดอย่างหนึ่งอย่างใดที่ผู้จ้างทำงานมีหน้าที่ต้องจ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานตรวจแรงงานนอกระบบมีคำสั่งให้ผู้จ้างทำงานจ่ายเงิน หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดดังกล่าวตามแบบที่ปลัดกระทรวงประกาศกำหนดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าได้ทราบคำสั่งพร้อมกับแจ้งให้ผู้มีสิทธิได้รับเงินทราบ

ให้ผู้จ้างทำงานจ่ายเงิน หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับเงิน หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดตามวรรคสาม ณ สถานที่ทำงานของแรงงานนอกระบบ หากผู้มีสิทธิได้รับเงิน หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดร้องขอให้จ่ายเงิน หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด ณ สำนักงานของพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบ หรือสถานที่อื่นตามที่ตกลงกัน ให้พนักงานตรวจแรงงานนอกระบบมีอำนาจสั่งให้จ่ายเงิน หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด ณ สถานที่ตามที่ร้องขอได้

ในกรณีที่พนักงานตรวจแรงงานนอกระบบเห็นว่า ผู้ยื่นคำร้องไม่มีสิทธิได้รับเงิน หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดจากผู้จ้างทำงานให้พนักงานตรวจแรงงานนอกระบบมีคำสั่งและแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ยื่นคำร้องและผู้จ้างทำงานทราบ

มาตรา ๔๓ เมื่อพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบได้มีคำสั่งตามมาตรา ๔๒ แล้ว ถ้าผู้ยื่นคำร้องหรือผู้จ้างทำงานไม่เห็นด้วยกับคำสั่งนั้น ให้นำคดีไปสู่ศาลแรงงานได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าได้ทราบคำสั่ง

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องหรือผู้จ้างทำงานไม่นำคดีไปสู่ศาลแรงงานภายในกำหนดให้คำสั่งนั้นเป็นที่สุด

ในกรณีที่ผู้จ้างทำงานเป็นฝ่ายนำคดีไปสู่ศาลแรงงาน ผู้จ้างทำงานต้องวางเงินต่อศาลแรงงานตามจำนวนที่ถึงกำหนดจ่ายตามคำสั่งนั้น จึงจะฟ้องคดีได้

เมื่อคดีถึงที่สุดและผู้จ้างทำงานมีหน้าที่ต้องจ่ายเงิน หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดจำนวนใดให้แก่ผู้ยื่นคำร้องให้ศาลแรงงานมีอำนาจจ่ายเงินที่ผู้จ้างทำงานวางไว้ต่อศาลแรงงานให้แก่ผู้ยื่นคำร้องได้

มาตรา ๔๔ ในกรณีที่ผู้จ้างทำงานปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบตามมาตรา ๔๒ ภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแรงงานแล้ว การดำเนินคดีอาญาต่อผู้จ้างทำงานให้เป็นอันระงับไป

หมวด ๖

พนักงานตรวจแรงงานนอกระบบ

มาตรา ๔๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานตรวจแรงงานนอกระบบมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในสถานที่ทำงานของแรงงานนอกระบบ หรือสำนักงานของผู้จ้างทำงาน หรือสถานประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบในเวลาทำงาน เพื่อตรวจสภาพการทำงาน ของแรงงานนอกระบบ สอบถามข้อเท็จจริง ถ่ายภาพ ถ่ายสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เก็บตัวอย่าง วัสดุหรือผลิตภัณฑ์เพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน และกระทำการอย่างอื่นเพื่อให้ได้ ข้อเท็จจริงในอันที่จะปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกผู้จ้างทำงาน เจ้าของสถานประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับ แรงงานนอกระบบ หรือบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องมาชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ส่งสิ่งของหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อ ประกอบการพิจารณา

(๓) มีคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้จ้างทำงาน เจ้าของสถานประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับ แรงงานนอกระบบ หรือแรงงานนอกระบบปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๖ ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ของพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบ ตามมาตรา ๔๕ (๑) ให้พนักงานตรวจแรงงานนอกระบบแสดงบัตรประจำตัวต่อแรงงานนอกระบบ ผู้จ้างทำงาน เจ้าของสถานประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง และให้ผู้ จ้างทำงาน เจ้าของสถานประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ หรือบุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง อำนวยความสะดวกและไม่ขัดขวางการปฏิบัติการตามหน้าที่ของพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบ

บัตรประจำตัวพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๔๗ คำสั่งของพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบตามมาตรา ๔๕ (๓) ให้อุทธรณ์ต่อปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดในคำสั่ง และให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายพิจารณาคำอุทธรณ์และแจ้งผู้อุทธรณ์ โดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ คำวินิจฉัยของปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่ง ปลัดกระทรวงมอบหมายดังกล่าวให้เป็นที่สุด

การอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งย่อมไม่เป็นการทุเลาการปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงาน ตรวจแรงงานนอกระบบ เว้นแต่ปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น หรือมีการวางหลักประกันตามที่ปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายกำหนด

ในกรณีที่ผู้จ้างทำงาน เจ้าของสถานประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ หรือแรงงานนอกระบบได้ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบตามมาตรา ๔๕ (๓) หรือ ได้ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายตามวรรคหนึ่งภายใน ระยะเวลาที่กำหนด การดำเนินคดีอาญาต่อผู้จ้างทำงาน เจ้าของสถานประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับ แรงงานนอกระบบ หรือแรงงานนอกระบบให้เป็นอันระงับไป

มาตรา ๔๘ ในการตรวจสถานที่ทำงานของแรงงานนอกระบบ สำนักงานของผู้จ้าง ทำงาน หรือสถานประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ ปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่ง ปลัดกระทรวงมอบหมายอาจจัดให้แพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ หรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเข้าไป ในสถานที่ดังกล่าวเพื่อให้ความคิดเห็น หรือช่วยเหลือแก่พนักงานตรวจแรงงานนอกระบบในการ ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ให้ผู้จ้างทำงาน หรือบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกและไม่ขัดขวางการ ปฏิบัติการตามหน้าที่ของแพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ หรือผู้เชี่ยวชาญตามวรรคหนึ่ง

หมวด ๗
การส่งหนังสือ

มาตรา ๔๙ ในการส่งคำสั่งหรือหนังสือของปลัดกระทรวงหรือพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบซึ่งสั่งการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับหรือทางอิเล็กทรอนิกส์หรือพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบจะนำไปส่งเองหรือให้เจ้าหน้าที่นำไปส่ง ณ ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่หรือสถานที่ทำงานของแรงงานนอกระบบ หรือสำนักงานของผู้จ้างทำงาน หรือสถานประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบในเวลาทำการ

ถ้าไม่พบแรงงานนอกระบบ ผู้จ้างทำงาน หรือเจ้าของสถานประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ ณ ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ หรือสำนักงานของผู้จ้างทำงาน หรือสถานประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ หรือพบ แต่ปฏิเสธไม่ยอมรับ จะส่งให้แก่บุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วและอยู่หรือทำงานในบ้านหรือสำนักงานที่ปรากฏว่าเป็นของแรงงานนอกระบบ ผู้จ้างทำงาน หรือเจ้าของสถานประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบนั้นก็ได้ เมื่อได้ดำเนินการดังกล่าวแล้ว ให้ถือว่าแรงงานนอกระบบ ผู้จ้างทำงาน หรือเจ้าของสถานประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ ได้รับคำสั่งหรือหนังสือของปลัดกระทรวงหรือพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบนั้นแล้ว

ถ้าการส่งตามวรรคสองไม่สามารถกระทำได้ ให้ส่งโดยปิดคำสั่งหรือหนังสือของปลัดกระทรวงหรือพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบในที่ซึ่งเห็นได้ง่าย ณ สำนักงานของผู้จ้างทำงาน สถานที่ทำงานของแรงงานนอกระบบ ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ของแรงงานนอกระบบ ผู้จ้างทำงาน หรือเจ้าของสถานประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ เมื่อได้ดำเนินการดังกล่าว และเวลาได้ส่งผ่านไปไม่น้อยกว่าสิบห้าวันแล้ว ให้ถือว่าแรงงานนอกระบบ ผู้จ้างทำงาน หรือเจ้าของสถานประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ ได้รับคำสั่งหรือหนังสือของปลัดกระทรวงหรือพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบนั้นแล้ว

หมวด ๘
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๕๐ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบตามมาตรา ๔๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๕๑ ผู้จ้างทำงานผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๒ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบที่สั่งตามมาตรา ๔๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๓ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าเจ้าพนักงานดังต่อไปนี้ เห็นว่าผู้กระทำความผิดไม่ควรได้รับโทษจำคุกหรือไม่ควรถูกฟ้องร้อง ให้มีอำนาจเปรียบเทียบ ดังนี้

(๑) ปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมาย สำหรับความผิดที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร

(๒) ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย สำหรับความผิดที่เกิดขึ้นในจังหวัดอื่น

ในกรณีที่มีการสอบสวนถ้าพนักงานสอบสวนพบว่าบุคคลใดกระทำความผิดที่เจ้าพนักงานมีอำนาจเปรียบเทียบได้ตามวรรคหนึ่งและบุคคลนั้นยินยอมให้เปรียบเทียบ ให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่บุคคลนั้นแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบ

เมื่อผู้กระทำความผิดได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ถ้าผู้กระทำความผิดไม่ยินยอมให้เปรียบเทียบหรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในกำหนดเวลาตามวรรคสาม ให้ดำเนินคดีต่อไป

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๔ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่งตามมาตรา ๑๙ (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๗) ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการตามมาตรา ๑๙ (๕) และ (๖) ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๕๕ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะอนุกรรมการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบจังหวัดประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่งตามมาตรา ๒๔ (๑) (๒) และ (๓) ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งอนุกรรมการตามมาตรา ๒๔ (๔) ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๕๖ ในระยะเริ่มแรกให้กองบริหารการคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานทำหน้าที่สำนักงานบริหารกองทุนไปพลางก่อน จนกว่าจะมีการจัดตั้งสำนักงานบริหารกองทุนตามมาตรา ๓๗ และให้ผู้อำนวยการกองบริหารการคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการสำนักงานบริหารกองทุน จนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้อำนวยการสำนักงานบริหารกองทุนตามมาตรา ๓๘

มาตรา ๕๗ ให้โอนบรรดาทรัพย์สิน สิทธิ หนี้ เงินงบประมาณ และรายได้ที่ประกอบเป็นกองทุนเพื่อผู้รับงานไปทำที่บ้านไปเป็นของกองทุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี